

Metamorfoserie

Ovid

Fra 1. og 4. bog

Prolog

In nova fert animus mutatas dicere formas
corpora; di, coeptis (nam vos mutastis et illas)
adspirate meis primaque ab origine mundi
ad mea perpetuum deducite tempora carmen! 4

De fire Verdensaldre (1. bog)

Aurea prima sata est aetas, quae vindice nullo,
sponte sua, sine lege fidem rectumque colebat. 90
poena metusque aberant, nec verba minantia fixo
aere legebantur, nec supplex turba timebat
iudicis ora sui, sed erant sine vindice tuti.

nondum caesa suis, peregrinum ut viseret orbem,
montibus in liquidas pinus descenderat undas, 95
nullaque mortales praeter sua litora norant;
nondum praecipites cingebant oppida fossae;
non tuba drecti, non aeris cornua flexi,
non galeae, non ensis erat: sine militis usu
mollia securae peragebant otia gentes. 100

ipsa quoque immunis rastroque intacta nec ullis
saucia vomeribus per se dabat omnia tellus,
contentique cibus nullo cogente creatis
arbuteos fetus montanaque fraga legebant
cornaque et in duris haerentia mora rubetis 105
et quae deciderant patula Iovis arbore glandes.

ver erat aeternum, placidique tepentibus auris
mulcebant zephyri natos sine semine flores;
mox etiam fruges tellus inarata ferebat,
nec renovatus ager gravidis canebat aristis; 110
flumina iam lactis, iam flumina nectaris ibant,
flavaque de viridi stillabant ilice mella.

Postquam Saturno tenebrosa in Tartara misso
sub Iove mundus erat, subiit argentea proles,

auro deterior, fulvo pretiosior aere.

115

- Iuppiter antiqui contraxit tempora veris
 perque hiemes aestusque et inaequalis autumnos
 et breve ver spatiis exegit quattuor annum.
 tum primum siccis aer fervoribus ustus
 120 conduit, et ventis glacies adstricta pependit;
 tum primum subiere domos; domus antra fuerunt
 et densi frutices et vinctae cortice virgae.
 semina tum primum longis Cerealia sulcis
 obruta sunt, pressique iugo gemuere iuveni.
- 125 Tertia post illam successit aenea proles,
 saevior ingeniis et ad horrida promptior arma,
 non scelerata tamen;
 de duro est ultima ferro.
 protinus inrupit venae peioris in aevum
 omne nefas: fugere pudor verumque fidesque;
 130 in quorum subiere locum fraudesque dolusque
 insidiaeque et vis et amor sceleratus habendi.
 vela dabant ventis nec adhuc bene noverat illos
 navita, quaeque prius steterant in montibus altis,
 fluctibus ignotis insultavere carinae,
 135 communemque prius ceu lumina solis et auras
 cautus humum longo signavit limite mensor.
 nec tantum segetes alimentaue debita dives
 poscebatur humus, sed itum est in viscera terrae,
 quasque recondiderat Stygiisque admoverat umbris,
 140 effodiuntur opes, inritamenta malorum.
 iamque nocens ferrum ferroque nocentius aurum
 prodierat, prodit bellum, quod pugnat utroque,
 sanguineaue manu crepitantia concutit arma.
 vivitur ex raptis: non hospes ab hospite tutus,
 145 non socer a genero, fratrum quoque gratia rara est;
 inminet exitio vir coniugis, illa mariti,
 lurida terribiles miscent aconita novercae,
 filius ante diem patrios inquirat in annos:
 victa iacet pietas, et virgo caede madentis
 150 ultima caelestum terras Astraera reliquit.

Pyrrhamus og Thisbe (4. bog)

Pyramus et Thisbe, iuvenum pulcherrimus alter, altera, quas Oriens habuit, praelata puellis, contiguas tenere domos, ubi dicitur altam coctilibus muris cinxisse Semiramis urbem.	55
notitiam primosque gradus vicinia fecit, tempore crevit amor; taedae quoque iure coissent, sed vetuere patres: quod non potuere vetare, ex aequo captis ardebant mentibus ambo. consciis omnis abest; nutu signisque loquuntur, quoque magis tegitur, tectus magis aestuat ignis.	60
fissus erat tenui rima, quam duxerat olim, cum fieret, paries domui communis utrique. id vitium nulli per saecula longa notatum— quid non sentit amor?—primi vidistis amantes et vocis fecistis iter, tutaeque per illud murmure blanditiae minimo transire solebant.	65
saepe, ubi constiterant hinc Thisbe, Pyramus illinc, inque vices fuerat captatus anhelitus oris, “invide” dicebant “paries, quid amantibus obstas? quantum erat, ut sineres toto nos corpore iungi aut, hoc si nimium est, vel ad oscula danda pateres? nec sumus ingrati: tibi nos debere fatemur, quod datus est verbis ad amicas transitus auris.”	70
talia diversa nequiquam sede locuti sub noctem dixere “vale” partique dedere oscula quisque suae non pervenientia contra.	75
postera nocturnos Aurora removerat ignes, solque pruinosas radiis siccaverat herbas: ad solitum coiere locum. tum murmure parvo multa prius questi statuunt, ut nocte silenti fallere custodes foribusque excedere temptent, cumque domo exierint, urbis quoque tecta relinquunt, neve sit errandum lato spatiantibus arvo, convenient ad busta Nini lateantque sub umbra arboris:	80
arbor ibi niveis uberrima pomis, ardua morus, erat, gelido contermina fonti. pacta placent; et lux, tarde discedere visa, praecipitatur aquis, et aquis nox exit ab isdem.	85
Callida per tenebras versato cardine Thisbe egreditur fallitque suos adopertaque vultum pervenit ad tumulum dictaque sub arbore sedit. audacem faciebat amor.	90
	95

venit ecce recenti
 caede leaena boum spumantis oblita rictus
 depositura sitim vicini fontis in unda;
 quam procul ad lunae radios Babylonia Thisbe
 100 vidit et obscurum timido pede fugit in antrum,
 dumque fugit, tergo velamina lapsa reliquit.
 ut lea saeva sitim multa conpescuit unda,
 dum redit in silvas, inventos forte sine ipsa
 ore cruentato tenues laniavit amictus.
 105 serius egressus vestigia vidit in alto
 pulvere certa ferae totoque expalluit ore
 Pyramus; ut vero vestem quoque sanguine tinctam
 repperit, “una duos” inquit “nox perdet amantes,
 e quibus illa fuit longa dignissima vita;
 110 nostra nocens anima est. ego te, miseranda, peremi,
 in loca plena metus qui iussi nocte venires
 nec prior huc veni. nostrum divellite corpus
 et scelerata fero consumite viscera morsu,
 o quicumque sub hac habitatis rupe leones!
 115 sed timidi est optare necem.” velamina Thisbes
 tollit et ad pactae secum fert arboris umbram,
 utque dedit notae lacrimas, dedit oscula vesti,
 “accipe nunc” inquit “nostri quoque sanguinis haustus!”
 quoque erat accinctus, demisit in ilia ferrum,
 120 nec mora, ferventi moriens e vulnere traxit.
 ut iacuit resupinus humo, cruor emicat alte,
 non aliter quam cum vitiato fistula plumbo
 scinditur et tenui stridente foramine longas
 eiaculatur aquas atque ictibus aera rumpit.
 125 arborei fetus adspergine caedis in atram
 vertuntur faciem, madefactaque sanguine radix
 purpureo tinguit pendentia mora colore.
 Ecce metu nondum posito, ne fallat amantem,
 illa redit iuvenemque oculis animoque requirit,
 130 quantaque vitarit narrare pericula gestit;
 utque locum et visa cognoscit in arbore formam,
 sic facit incertam pomi color: haeret, an haec sit.
 dum dubitat, tremebunda videt pulsare cruentum
 membra solum, retroque pedem tulit, oraque buxo
 135 pallidiora gerens exhorruit aequoris instar,
 quod tremit, exigua cum summum stringitur aura.
 sed postquam remorata suos cognovit amores,
 percutit indignos claro plangore lacertos
 et laniata comas amplexaque corpus amatum
 140 vulnera supplevit lacrimis fletumque cruori

miscuit et gelidis in vultibus oscula figens
 “Pyrame,” clamavit, “quis te mihi casus ademit?
 Pyrame, responde! tua te carissima Thisbe
 nominat; exaudi vultusque attolle iacentes!”
 ad nomen Thisbes oculos a morte gravatos 145
 Pyramus erexit visaque recondidit illa.

Quae postquam vestemque suam cognovit et ense
 vidit ebur vacuum, “tua te manus” inquit “amorque
 perdidit, infelix! est et mihi fortis in unum
 hoc manus, est et amor: dabit hic in vulnera vires. 150

persequar extinctum letique miserrima dicar
 causa comesque tui: quique a me morte revelli
 heu sola poteris, poteris nec morte revelli.

hoc tamen amborum verbis estote rogati,
 o multum miseri meus illiusque parentes, 155
 ut, quos certus amor, quos hora novissima iunxit,
 conponi tumulo non invidetis eodem;
 at tu quae ramis arbor miserabile corpus
 nunc tegis unius, mox es tectura duorum,
 signa tene caedis pullosque et luctibus aptos 160
 semper habe fetus, gemini monimenta cruoris.”

dixit et aptato pectus mucrone sub imum
 incubuit ferro, quod adhuc a caede tepebat.
 vota tamen tetigere deos, tetigere parentes;
 nam color in pomo est, ubi permaturuit, ater, 165
 quodque rogis superest, una requiescit in urna.